

Scenariusz lekcji z geografii opracowany na podstawie podręcznika dla zasadniczych szkół zawodowych *Geografia z ochroną i kształtowaniem środowiska*

Głównym założeniem lekcji jest zaznajomienie uczniów z istotą bezrobocia, które w końcu lat dziewięćdziesiątych i na początku nowego tysiąclecia, stało się zjawiskiem masowym, a przez to ważnym problemem społecznym i polityczno-gospodarczym.

Celem zajęć jest także kształcenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji geograficznej. Odczytywanie, analiza i interpretacja map tematycznych, danych statystycznych itp. Ponadto praktyczne zastosowanie zdobytej wiedzy geograficznej (np. do obliczenia stopy bezrobocia) w prostych obliczeniach matematycznych.

Podczas lekcji wykorzystano metodę pracy w grupach.

Klasa: Pierwsza Zasadniczej Szkoły Zawodowej

Przedmiot: Geografia

Tematyka lekcji dotyczy podręcznika WSiP *Geografia z ochroną i kształtowaniem środowiska, Podręcznik dla zasadniczych szkół zawodowych*, rozdział 3, temat 30 -

Temat lekcji: Rynek pracy w Polsce

GLÓWNE ZAGADNIENIA LEKCJI

- Zapoznanie uczniów ze zjawiskiem bezrobocia.
- Analizowanie bezrobocia w Polsce ze wskazaniem środków zaradczych.

CELE LEKCJI

Cele kształcenia:

- rozszerzenie wiedzy niezbędnej do zrozumienia istoty zjawiska bezrobocia oraz charakteru i dynamiki tego procesu zachodzącego w skali krajowej,
- doskonalenie umiejętności interpretacji i wnioskowania danych prezentowanych w różnej formie, w tym: map, wykresów, zestawień statystycznych oraz dokonywania prostych obliczeń,
- kształcenie umiejętności prezentowania danych statystycznych za pomocą metod graficznych.

Cele szczegółowe (operacyjne):

Po zakończeniu lekcji uczeń powinien:

- umieć obliczyć stopę bezrobocia,
- analizować dane dotyczące bezrobocia w Polsce według wybranych cech demograficzno-społecznych,
- ustalić na podstawie danych charakterystyczne cechy bezrobocia w Polsce,
- wyjaśnić przyczyny zróżnicowania stopy bezrobocia rejestrowanego w poszczególnych regionach Polski,
- potrafić łączyć charakter i skalę bezrobocia z sytuacją ekonomiczną kraju,

- wskazać aktywne i pasywne formy walki z bezrobociem.

UWAGI DOTYCZĄCE REALIZACJI LEKCJI

- czas trwania i miejsce – jedna jednostka lekcyjna, pracownia geograficzna
- metody pracy: „burza mózgów”, dyskusja problemowa, pogadanka, elementy wykładu, analiza materiałów źródłowych (map, danych statystycznych), praca w grupach

ŚRODKI DYDAKTYCZNE

- załączniki w postaci tabel z danymi statystycznymi, diagramami
- podręcznik
- papier, pisaki

POJĘCIA

- ludność aktywna zawodowo, ludność bierna zawodowo, wiek produkcyjny, osoba bezrobotna, stopa bezrobocia

PRZEBIEG LEKCJI

Wprowadzenie

- Sprawy organizacyjne.
- Wykorzystując treści zawarte w podręczniku nauczyciel wyjaśnia pojęcia: ludność aktywna zawodowo, ludność bierna zawodowo, ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, poprodukcyjnym.
- Wprowadzenie do tematu.
Nauczyciel uświadamia uczniom, iż na rynek pracy składa się z jednej strony podaż, czyli szukający pracy, a z drugiej strony popyt, czyli miejsca pracy w przedsiębiorstwach. Utrzymanie równowagi między obiema stronami jest bardzo trudne. W gospodarce wielu krajów, na rynku pracy, pojawia się nierównowaga. Najczęściej występuje niedobór miejsc pracy w stosunku do osób jej poszukujących, co prowadzi do powstania bezrobocia.
- Nawiązanie do lekcji – wskazanie celów lekcji i sposobu realizacji.

Rozwinięcie

- Krótki wykład.

Nauczyciel formułuje, kogo w Polsce uważa się za osobę bezrobotną (*osobę w wieku produkcyjnym, nie pracującą, aktywnie poszukującą pracy*).

Podaje, iż jednym z najczęściej stosowanych mierników bezrobocia jest stopa bezrobocia.

Nauczyciel wyjaśnia w/w pojęcie, podaje jak je wyliczyć:

$$\text{stopa bezrobocia} = \frac{\text{liczba bezrobotnych}}{\text{liczba ludności aktywnej zawodowo}} \times 100 \%$$

ludność aktywna zawodowo = ludność pracująca + bezrobotni

B. Uczniowie pracują w grupach.

Wykorzystując pozyskaną wcześniej wiedzę, na podstawie danych statystycznych, dokonują obliczeń, m.in. stopy bezrobocia oraz krótko interpretują dane zawarte w tabeli (załącznik nr 1).

Wyniki prezentuje lider jednej z grup.

Nauczyciel kontroluje poprawność wykonanego zadania.

Oczekiwane odpowiedzi:

A. 2001 r. - Ludność aktywna zawodowo 14 383 tys. + 3 127 tys. = 17 510 tys.

2002 r. – Bezrobotni 17 325 tys. – 13 889 tys. = 3 436 tys.

Ludność bierna zawodowo – 31 155 tys. – 17 325 tys. = 13 830 tys.

B. Zwiększyła się liczba ludności w wieku produkcyjnym. Zmalała aktywność zawodowa i liczba pracujących. Wzrosło bezrobocie oraz liczba ludności biernej zawodowo.

C. $(3\,436 \text{ tys.} : 17\,325 \text{ tys.}) \times 100 = 19,8 \%$

C. Uczniowie pracują w grupach.

2 grupy – wykonują polecenia zawarte w załączniku nr 2

2 grupy – wykonują polecenia zawarte w załączniku nr 3

1 grupa – wykonuje polecenie zawarte w załączniku nr 4

Liderzy grup przedstawiają wyniki pracy zespołu grupowego.

Nauczyciel podsumowuje efekty pracy poszczególnych grup, wspólnie z uczniami formułuje wnioski.

Oczekiwane odpowiedzi:

Załącznik nr 2

A. *Im wyższy poziom wykształcenia, tym niższe bezrobocie (osoby z wyższym wykształceniem mają większe kwalifikacje, są elastyczniejsze w dostosowywaniu się do nowej pracy itp.).*

B. *W ogólnej liczbie pozostających bez pracy dominują ludzie młodzi (do 24 lat).*

C. *Większość bezrobotnych stanowią kobiety (51,2 %).*

Załącznik nr 3

Najwyższe bezrobocie – woj. warmińsko-mazurskie, zachodnio-pomorskie, lubuskie (niski poziom rozwoju przemysłu, likwidacja PGR).

Najniższe bezrobocie – województwa rozwinięte gospodarczo środkowej i południowej Polski (mazowieckie, wielkopolskie, małopolskie, śląskie - zwłaszcza dotyczy to wielkich aglomeracji – warszawskiej, poznańskiej).

Załącznik nr 4

Po sporządzeniu wykresu uczniowie odczytują, iż nasilenie zjawiska bezrobocia pojawiło się w Polsce po 1998 r. (1998 r. – stopa bezrobocia 10,6 %; 1998 r. – 15,3 %). Było to spowodowane zachodzącymi wówczas w Polsce przemianami gospodarczymi. Masowe zwolnienia z pracy były wywołane upadkiem nierentownych przedsiębiorstw,

prywatyzacją, wprowadzaniem nowoczesnych technologii. Spowodowało to gwałtowny spadek zatrudnienia w sektorze II (przemysle).

D. Nauczyciel nawiązuje do środków zaradczych podejmowanych przez rząd. Krótki wykład.

Bezrobocie należy do jednych z najpoważniejszych problemów społecznych i gospodarczych nie tylko Polski, ale również wielu rozwiniętych krajów świata. Utrzymujący się stan wysokiego bezrobocia zmusza państwo jak i samych bezrobotnych do podejmowania starań zmierzających do przywrócenia równowagi na rynku pracy.

Nauczyciel przeprowadza „burzę mózgów”. Uczniowie próbują znaleźć sposoby na zmniejszenie zjawiska bezrobocia.

Przykładowe odpowiedzi:

- zdobywanie nowych kwalifikacji,
- szukanie pracy poza miejscem zamieszkania,
- działania państwa poprzez: organizowanie kursów zawodowych itp., organizację prac interwencyjnych i sezonowych, tworzenie nowych przedsiębiorstw, organizację zatrudnienia u pracodawców zagranicznych (rynek pracy Unii Europejskiej), także tworzenie osłony socjalnej dla bezrobotnych (zasiłki), obniżanie wieku emerytalnego itp.

Uczniowie pod kontrolą nauczyciela próbują podzielić wymienione środki zaradcze stosowane przez rząd na pasywne i aktywne.

Podsumowanie lekcji

A. Uczniowie przy pomocy nauczyciela formułują końcowe wnioski:

- Bezrobocie powstaje na skutek nierównowagi na rynku pracy, w sytuacji podaż pracy > popyt na pracę.
- Miernikiem poziomu bezrobocia jest stopa bezrobocia.
- Bezrobocie w Polsce w III kwartale 2002 r. wynosiło 3436 tys. osób, a stopa bezrobocia – 19,8 %, czyli prawie co piąta osoba w wieku produkcyjnym aktywnie poszukiwała zatrudnienia.
- Problem bezrobocia w Polsce pojawił się po roku 1989 w związku z przemianami społeczno-gospodarczymi w kraju.
- Charakterystyczną cechą polskiego bezrobocia jest:
 - zróżnicowanie przestrzenne (w województwach rozwiniętych gospodarczo, w dużych aglomeracjach – bezrobocie jest mniejsze)
 - wysoki udział młodzieży w wieku od 19 do 24 lat
 - więcej bezrobotnych jest wśród kobiet
 - największy problem ze znalezieniem pracy mają osoby z niskim wykształceniem
- Państwo dąży do zmniejszenia poziomu bezrobocia, przeznaczając fundusze na aktywne i pasywne formy walki z tym problemem.

B. Ocena pracy uczniów przez nauczyciela

C. Podanie pracy domowej:

Na podstawie ryc. 30.2 (str. 138) w podręczniku, porównaj poziom bezrobocia w Polsce z innymi krajami europejskimi.

BIBLIOGRAFIA:

- Biernat B., Grobelna A., Warachin A., „Ćwiczenia z makroekonomii”, „Edukator”, Wrocław 2003.
- Urbaniak P., „Podstawy ekonomii – makroekonomia”, „eMPi²”, Poznań 2001.
- www.stat.gov.pl

ZAŁĄCZNIK NR 1

Tabela przedstawia aktywność zawodową ludności w III kwartale 2001 i 2002r.

Wyszczególnienie	2001 r.	2002 r.
	w tys.	
Ludność w wieku produkcyjnym	30 931	31 155
Ludność aktywna zawodowo		17 325
Pracujący	14 383	13 889
Bezrobotni	3 127	
Ludność bierna zawodowo	13 421	

Źródło: Aktywność ekonomiczna ludności Polski 2002, GUS, Warszawa 2003

- A. Oblicz i wpisz do tabeli brakujące dane.
- B. Porównaj dane z 2001 i 2002 r. i odpowiedz, jakie zmiany zaszły na rynku pracy?
- C. Na podstawie danych za rok 2002, dotyczących aktywności zawodowej ludności, oblicz stopę bezrobocia.

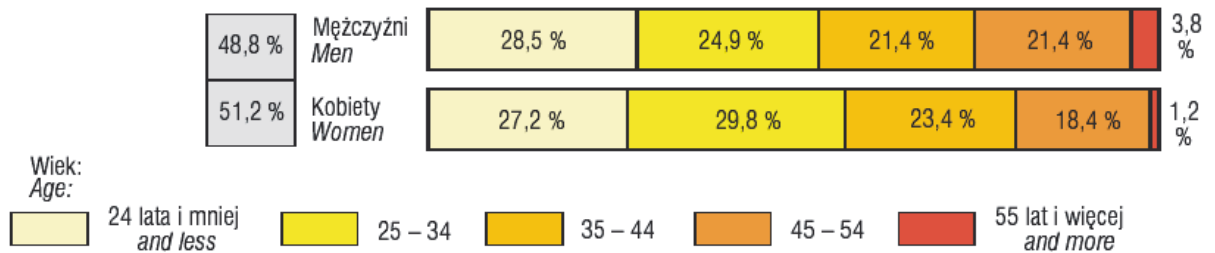
ZAŁĄCZNIK NR 2

Na podstawie załączonych diagramów i danych statystycznych zawartych w tabeli 30.1 (podręcznik str. 138) sformułuj trzy prawidłowości dotyczące bezrobocia w Polsce, uwzględniając:

- A. bezrobocie a wykształcenie,
- B. bezrobocie a wiek,
- C. udział kobiet w ogóle bezrobotnych.

Każdą z prawidłowości krótko wyjaśnij.

STRUKTURA BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH WEDŁUG PŁCI I WIEKU W 2002 R.
Stan w dniu 31 XII
STRUCTURE OF REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BY SEX AND AGE IN 2002
As of 31 XII

Źródło: www.stat.gov.pl

ZAŁĄCZNIK NR 3

Na podstawie ryc. 30.3 (podręcznik str. 139), przedstaw terytorialne zróżnicowanie bezrobocia w Polsce i spróbuj je zinterpretować.

ZAŁĄCZNIK NR 4

Na podstawie danych zawartych w tabeli, sporządź wykres stopy bezrobocia w Polsce (%) w latach 1990-2002. Spróbuj zinterpretować dane liczbowe.

Liczba pracujących i stopa bezrobocia w latach 1990-2002 wynosiła:

Wyszczególnienie	Lata												
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Pracujący w mln.	16,1	15,1	14,5	14,4	14,7	14,8	15,1	15,0	15,3	14,6	14,5	14,0	13,7
Stopa bezrobocia w %	6	11,9	13,3	16,2	16,1	13,1	11,5	10,2	10,6	15,3	16,0	18,5	19,0

Źródło: www.stat.gov.pl